

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 80 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 21. avgusta 1891.

Z Dolenjskega, 18. avgusta 1891.

Kadar presojamo svojo domačo politiko in premišljujemo, katero pot nam je ubrati, da bo našim razmeram primerna, nam je najpred dobro razločevati, za kaj nam v prvi vrsti gre, kaj je glavni namen našega političnega prizadevanja. Zato je pa treba poznati čas ter njegove zahteve in težnje t. j. vedeti, kateri politični duh navdaje druge nam sosedne narode, katerih morebiti sovražne težnje nas silijo, svoje bojne vrste postaviti tako ali tako, da se ubranimo škode.

In kaj je pglavitni predmet na dnevnem redu evropske politike? To je še zmeraj narodnostno vprašanje. Enim gre za to, da bi svojo narodnost še bolj utrdili in proslavili; drugim pa, da bi se ubranili sovražnih napadov in ohranili svojo narodnost. Med temi poslednjimi smo tudi mi Slovenci. Nam gre za narodni obstanek, za narodno svobodo. Po tej nam prežé naši neprijazni sosedje ter delajo na vse kriplje, da bi nam vzeli narodnost. To je za zdaj jedro na eni strani nam sovražne, na drugi strani pa naše politike.

Kaj pa vera? Boj za vero, za versko svobodo ni na dnevnem redu evropske politike, če ravno narodnostni boj ni brez mogočnega vpliva na cerkev in vero. Tako n. pr. je Prusom na poti nemški katolicizem, Lahom papeštvo, in njih politika se ob to dvoje močno zadeva. Vender njih glavni smoter ni vera, ampak narodnost. Zlasti pa pri nas Slovencih ni verskega boja v pravem pomenu. Le od zunaj pljuska cerkvi sovražno valovje v našo deželo ter grozi s pohujšanjem, katero razširjajo najbolj nemško- in laško-židovski časniki. Nam je torej v verskem oziru le skrbeti, da se naš narod ne pohujša.

Da za vero ni boja, kakor za narodnost, tega se do dobrega prepričamo, če si ogledamo vsakdanje prikazni v tem oziru. Tako n. pr. izvršitve ustavnih določil, ki zagotavljajo versko svobodo, nihče ne zadržuje; pač pa branijo mogočni faktorji, da se nam Slovencem ne dovoli ustavno zagotovljena narodna ravnopravnost. Tudi

ni znano, da bi koga preganjali zavoljo verske pobožnosti; a koliko preganjanja so morali trpeti in ga še trpe naši rojaki zaradi narodnosti. In če pogledamo na nam sovražna društva nemškega „Schulvereina“, laškega „Pro patria“ in „Lega nationale“ ali nemške „Südmarke“, katerih končne niti drže noter v Berlin in Rim, ali ne meri vse to ne na vero, ampak naravnost na našo narodnost, če ravno se ne dá tajiti, da je pri nas posredno zadeta tudi vera, ker nas uči vsakdanja skušnjava, da so naši narodni odpadniki ob enem tudi najhujši nasprotniki cerkvi in veri. Iz tega je jasno, da boj, ki ga imamo v prvi vrsti, ni za vero, ampak za narodnost, in da politika naša neobhodno zahteva urediti se in pripraviti v prvi vrsti za uspešno brambo svoje, od sovražnikov najbolj in pred vsem drugim napadane narodnosti.

Pri nas torej ni vprašanja, kaj je večje vrednosti, vera ali narodnost, temveč, kaj je za zdaj v večji nevarnosti; in to je, kamor sovražni napadi neposredno merijo, naša narodnost.

Naš boj, oziroma naša bramba, je torej v prvi vrsti narodna. Ako je pa temu tako, kar nam je menda vsem očito, potem tudi vemo, kako nam je politiko uravnati za svojo uspešno brambo.

Prvo pri vsakem boju je, združiti vse svoje moči v tisti namen, ki ga bojni načrt zahteva. Nas je malo, a sovražnikov naših mnogo, zvitih in predrznih. Le sloga in trdna narodna disciplina nam moreta pomagati do zmage. Nadalje nam je podpirati, kolikor mogoče, vse, kar nam brani, oživlja in krepi narodnost. Semkaj spadajo zlasti narodni zavodi, družbe in društva, ki so kakor utrdbe in postojanke proti sovražnim napadom. Slednjič, kedar si izbiramo zastopnike kot voditelje v tem boju, voliti je trdno narodne, delavne in spretnne može, najboljše, ki jih imamo, brez obzira ali so udje katerega političkega društva, ali pa nobenega. Z narodnimi mlačneži ali s takimi, ki niso za družega, kakor da drugemu prostor zasedejo, nam nikakor ne bo pomagano.

Ker mnogoteri od nas gledajo na nemške konservativce, misleč, da se nam je po njih ravnati, bodi tukaj omenjeno, da so njih razmere bistveno različne od naših. Njim ne gre, ko nam, za narodnost; ta jim je popolnoma zagotovljena; oni se bore le za svoje verske nazore, prav za prav oni se branijo proti verskemu pohujšanju, ki ga provzročujejo nemški nacionalci v svoji razuzdani borbi za narodnost, v kateri se jim zdi katoliška cerkev in katoliško prepričanje za dršek, ter zato narod z židovsko pripomočjo pohujšujejo. V tem oziru so naše razmere čisto drugačne. Nam v boju za narodni obstanek vera in cerkev ni v nobeno napoto, temveč trdna opora in pomočnica, in naša duhovščina, ko nam pomaga narodnost braniti, brani ob enem, kakor pred omenjeno, vero. Zveza med slovenskimi narodnjaki in slovensko katoliško duhovščino je torej popolnoma naravska, v skupni koristi utrjena, in na našo ločitev bo delal le tisti, kdor nam je neprijatelj, ali pa naših razmer ne pozna. Prav nobenega stvarnega vzroka ni, da bi pri nas narodnjak duhovnu in duhoven narodnjaku nasprotoval.

Ponavljati je pa treba, da je naš politični boj v prvi vrsti naroden; zatorej, kdor nam preveč vmes vpije: vera, vera je v nevarnosti, ta nas le moti in od pravega namena naše brambe odvrta. Podoben je tistim našim nemškutarjem, ki nam v enomer govore: Avstrija je prvo; dobri Avstrijanci moramo biti, kaj slovenstvo, to ni nič. In vender, ko branimo slovenstvo ter po svoji moči skrbimo, da se iz slovenskih odpadnikov ne pomnožuje laška in nemška iredenta, delamo tudi za našo Avstrijo in našo slavno dinastijo.

Torej v naši narodni borbi naše geslo: Vse za vero, dom, cesarja, ni le fraza, ampak prava, čista resnica. To prepričanje naj pa združi spet vse naše moči in odpravi izmed nas strankarski prepir, ki nas cepi in slabi, izpodkopava veljavo enim in drugim, doma in zunaj; ki je že sam na sebi pohujšljiv in katerega nasledki ne morejo biti družega, nego nesreča za vero in narodnost.

Luka Svetec

Govor državnega poslanca gosp. Povšeta v drž. zboru pri debati o proračunu poljedelskega ministerstva.

Visoka zbornica! Oglasil sem se za besedo, da pri razpravi o državnem proračunu poljedelskega ministerstva izpregovorim o nekaterih nujnih deželno-kulturnih potrebah svoje ože domovine. Govoril ne bodem o splošni kmetijski politiki. Kako naj bi se pomagalo avstrijskemu kmetijstvu in kmetskemu stanu, o tem se je že prejšnja leta mnogo dobrega govorilo. Jaz le želim, da bi besedam sledila dejanja. Tega se tem bolj nadejem, ker prestolni govor obeta, da se bode skrbelo za blaginjo kmetijstva.

V smislu prestolnega govora je visoka vlada predložila zakon, da se povekša dotacija za melioracijski

zaklad, in visoka zbornica vzprejela je danes to predlogo. Reči moram, da sem pričakoval više dotacije za ta jako važni zaklad. Avstrija je eminentno kmetijska država in ima sploh mnogo storiti za kmetijstvo, marsikaj popraviti, kar se je — odkritosrčno povedano — zamudilo. Ne sme se skrbeti le za obrt, temveč tudi za pešajoči kmetski stan je treba kaj storiti in mu pomagati. Če se trošijo milijoni za povzdigo prometa, trgovine in obrta, bi mari ne bilo opravičeno, da bi se ravno toliko trošilo za pospeševanje kmetijstva v Avstriji.

Omenil sem že, da hočem govoriti le o deželno-kulturnih potrebah svoje ože domovine Kranjske. Dežela naša ima nujne potrebe in torej pričakuje pomoči iz melioracijskega zaklada. Treba je posušiti Ljubljansko barje, obsezajoče 35000 oral, o čemer je uže govoril moj častiti rojak in tovariš, gospod poslanec Klun, pri proračunu ministerstva notranjih stvari. Poleg tega pa še brez števila voda, rek in hudournikov čaka hitre zgradbe in uravnave. Naglašam besedo „hitre“, kajti želim, da bi naše dežele ne zadele podobne nezgode, kakor so sosedno Koroško in Tirolsko. O teh nezgodah ne bodem dalje govoril, ali eno stvar bi pa poudarjal: Ko bi bili poprej zgradili in uravnali hudournike in reke po omenjenih deželah, izognili bi se bili velikim nezgodam. Vlada je izdala milijone, da popravi škodo, dočim bi se nesreče še prigodile ne bile, da so se dela za časa in prav izvršila.

Njega ekselencija gospod poljedelski minister je podpiral zelo našo deželo pri zgradbi hudournikov ob koroški meji, za kar mu bode dežela zmerom hvaležna. Nadejem se, da bode vlada povišala naposled za deset odstotkov obljubljeni državni donesek za uravnavo Mirne. Res je sicer, da Mirna ne izvira ob takih razmerah, kakor drugi hudourniki po gorenjskih planinskih krajih, vsakakor pa dela ta potok veliko škodo. Narašča nenavadno hitro, v eni uri poplavi vso dolino. Ta potok teče 22 kilometrov daleč skozi jako rodovitno dolino. Ker slednje leto večkrat poplavi travnike, poškoduje jih dostikrat tako zelo, da kmetje nič sena ne nakose. Seno, ki ga nakose, je pa oblačeno, da skoro ni živini za krmo.

To kulturno delo bi pa priporočal kmetijskemu ministerstvu tudi v interesu države, v interesu davčnega erara namreč. Ker ta potok neprestano leto za letom dela škodo, mora davčna uprava odpisavati davke. Poslednjih deset let odpisalo se je v tej mali dolini 6000 gl. zemljiškega davka, dasi davčna oblastva kaj nerada odpisujejo davke.

Nadejem se, da bode njega ekselencija gospod poljedelski minister spoznal, kolike važnosti bi bila uravnava te vode, in jo bode torej pospeševal. Tukaj gre le še za nekaj tisoč goldinarjev, ki se še morajo dobiti. Interesenti ne morejo več plačati nego 28% vseh stroškov, proračunjenih na 140.000 gl. Ker voda vedno dela škodo, vinograde pa uničujeta peronospora in trtna uš, ubožalo je prebivalstvo uže popolnoma.